

Такризи роҳбари илмӣ

ба рисолаи Жамшид Жумакулов дар мавзуи «Мунчики Тирмизӣ ва мухити адабии Чағониён дар асри X ва ибтидои асри XI», барои дарёфти дарачаи илмии номзади илми филология, аз руи ихтисоси 10.01.01. 173 сах., дастнавис

Дар замони салтанати давлати Сомониён, ки давраи оғёву бедорини фикрӣ ва ренессанси адабу фарҳанг ва тамаддуни форсии тоҷикӣ арзёбӣ мешавад, дар қаламрави густардаи ин давлати тамаркузёфтаи миллӣ ормонҳои созандаи фарҳангӣ ва ҷунбиши фикрӣ дар тамоми риштаҳои илму тамаддуни форсии тоҷикӣ арзиш пайдо мекунад ва пуштибонони озодии сиёсӣ фарҳангӣ дар саросари ин кишвар меафзоянд. Зеро Сомониён муттақо ва пуштибони озодандешону доноён буданд.

Волиёну амирон ва амалдорони маҳаллӣ низ барои густариши илму фарҳанг шароити мусоид фароҳам меоваранд, инчунин дар сурудани шеър соҳибқареха буда, дар раванди инкишофи босуръати адабиёти форсии тоҷикӣ низ мушорикати фаъол менамоянд.

Бинобар сабаби он ки амирон волиёни маҳаллии давлати Сомониён бо шоху вузуро ва амалдорони хирадманди Сомониён ҳамормону ҳамандеш будаанд, ин ҳолат боиси дар шаҳрҳои гуногуни қаламрави ин давлат мисли Гургону Рай, Нишопуру Ғазнин, Систону Самарқанд, Хоразму Балх шакл гирифтани марказҳои пуриктидори илмиву адабӣ гардида буд. Мухити адабие, ки дар музофот ва маркази шаҳрҳои дурдасти Сомониён ба вучуд омадаанд, аз назари ҳамормониву густариши ғояҳои асосии давлатдорӣ Сомониён бо мухити иқтидорманди адабии пойтахти Сомониён-шаҳри Бухоро, ки маркази таҷаммулу боландагӣ ва таҷассуми рӯҳи эҳғароёнаи маънавии фарҳангии форсии тоҷикӣ ба шумор меомад, баробариву ҳамсангӣ карда метавонист.

Омузиш ва баррасии муҳитҳои адабии давраҳои гуногуни инкишофи адабиёти форсии тоҷикӣ яке аз масъалаҳои муҳими таърихи адабиёт ба шумор меояд. Бо таҳқиқи ҷиддии муҳити адабии давраҳои алоҳидае тамоюлҳо ва вежагиҳои муҳими адабиёти он давра таъйин мешавад.

Яке аз ҷунин давраҳои таҳқиқнашуда, вале пурбори адабиёти форсии тоҷикӣ муҳити адабии давраи Чағониён мебошад, ки дар он ҳавзаи шукуфони илму адаб ва фарҳанги миллӣ шоирону адибони зиёди хушқареха зиндагӣ ва эҷод кардаанд.

Замони шукуфоии муҳити адабии Чағониён бо номи волиёни маъруфи фарҳангдӯст ва адабгустаре чун Тоҳир ибни Фазли Чағонӣ ва Абулмузаффари Чағонӣ, ки адабпарварӣ, шоирнавозӣ ва хирадмандии онҳо дар сарчашмаҳои адабиву таърихӣ зикр шудааст, иртиботи ногусастанӣ дорад.

Як силсила чехраҳои намоёни шеърӯ адаби асрҳои X-XI ба монанди Дақиқӣ, Фаррухӣ, Лабибӣ, Тоҳири Чағонӣ, Мунҷики Тирмизӣ, Маъруфӣ Балхӣ ва чанд тани дигар дар дарбори дудмони Чағониён хидмат кардаву аз он ҷо эътибор ва нуфузи бештаре пайдо кардаанд.

Муҳити адабии Чағониён вежагиҳои хосе доштааст, ки дар раванди инкишофи адабиёти аҳди Сомонӣ ва дар давраҳои пасин низ ин вежагиҳои хоси адабиро ҳифз кардааст.

Аҳли адабу андешаи ин ҳавзаи адабӣ низ барои пойдорӣ ва устувории арзишҳои асили миллӣ, ситоиши озоданаҷодӣ ва ҳислату рафтори озодманишонаи хирадбунёд ва ахлоқи нек ибтикороти ҷонста анҷом додаанд.

Дар чараёни таҳқиқ бори аввал дар боби зиндагинома ва мероси адабии яке аз шоирони муҳимми ҳавзаи адабии Чағониён-Мунҷики Тирмизӣ, хусусиятҳои асосӣ ва вежагии сабки эҷодӣ, ҷанбаҳои хунари, мазмуну муҳтавои ашъори боқимондаи ӯ ва нақши ӯ дар инкишофи адабиёти замонаш тадқиқоти нисбатан ҷомеъ сурат гирифтааст.

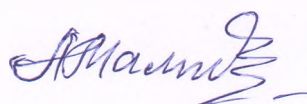
Муллифи рисола Жамшид Жумақулов аз уҳдаи навиштани кори илмӣ баромад. Ман ҳамчун роҳбари илмӣ аз кори муаллифи рисола қаноатманд ҳастам ва рисоларо ба ҳимоя тавсия медиҳам.

Роҳбари илмӣ, номзади илми филология,

ходими пешбари илмии Институти забон

ва адабиёти ба номи

Рӯдакии АМИТ

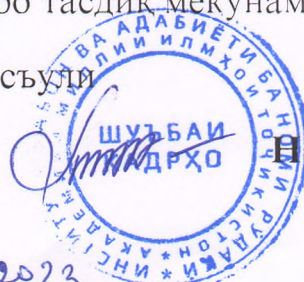

Маликова Анзураг

Имзои Маликова Анзуратро тасдиқ мекунам:

Мудири бахши умумӣ ва масъули

хадамоти кадрӣ

Ҷарзиқулова Ҳилола

15-уми майи соли 2023